

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

З а т в е р д ж у ю
Голова Приймальної комісії
_____ О.В. Поркуян
« _____ » _____ 2017 р.

ПРОГРАМА

до вступного випробування
з конкурсного предмету

ГЕОГРАФІЯ

для прийому на навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавра

Зміст програми для вступного випробування розроблено на основі Програми зовнішнього незалежного оцінювання з географії для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти (затверджено Міністерством освіти і науки України, наказ від 01.10.2014 р. № 1121).

Програма вступного випробування складається з «Переліку розділів і тем», «Вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учасників вступного випробування з географії», «Критеріїв оцінки знань при проведенні вступного випробування з географії», «Списку рекомендованої літератури», «Пояснювальної записки до тестових завдань».

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

к. геогр. н. Заваріка Г. М.

ПРОГРАМА

I. ЗАГАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

1.1 Географія як наука, розвиток географічних досліджень.

Об'єкт та предмет вивчення географії. Місце географічних дисциплін у системі наук. Джерела географічних знань. Методи географічних досліджень. Розвиток уявлень про форму, розміри та рухи Землі. Найвизначніші географічні відкриття, видатні мандрівники. Географічні дослідження світу та України в різні історичні епохи. Вітчизняні вчені-географи. Сучасні географічні дослідження та їх значення.

1.2 Способи зображення Землі.

Зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку. Поняття «план місцевості», «географічна карта», «топографічна карта», «азимут». Картографічні проєкції та спотворення. Елементи градусної сітки. Легенда карт. Види масштабу. Класифікація карт. Топографічні карти та їх практичне використання. Визначення напрямків географічних координат об'єктів, абсолютної та відносної висоти місцевості, глибини морів і океанів. Способи вимірювання відстаней на різних географічних і топографічних картах. Орієнтування на місцевості за місцевими ознаками. Значення карт у житті людини.

1.3 Літосфера та рельєф

Внутрішня будова Землі. Поняття «земна кора», «літосфера», «літосферна плита», «тектонічні структури», будова та типи земної кори, породи та мінерали що її складають. Геологічне літопис-лення, геологічний вік, геохронологічна таблиця. Внутрішні процеси в літосфері. Рухи літосферних плит. Походження материків і океанів. Вулкани та землетруси, райони їх поширення. Зовнішні сили, що змінюють земну поверхню. Корисні копалини їх класифікація за походженням. Основні форми земної поверхні: гори і рівнини. Рельєф дна Світо-вого океану. Значення рельєфу в господарській діяльності людини та вплив діяльності людини на рельєф.

1.4 Атмосфера та клімат

Поняття «атмосфера», її склад та будова, значення. Сонячна радіація та її розподіл в атмосфері й на земній поверхні. Теплові пояси та їх межі (тропіки і полярні кола). Температура земної поверхні та повітря, її зміни з висотою і розподіл залежно від кута падіння сонячних променів. Атмосферний тиск його вимірювання. Основні пояси атмосферного тиску Землі. Загальна циркуляція атмосфери. Постійні вітри. Циклони й антициклони. Сезонні та місцеві вітри. Вода в атмосфері. Вологість по-вітря. Хмари. Атмосферні опади та їх утворення. Розподіл опадів на поверхні земної кулі. Повітряні маси й атмосферні фронти. Поняття «клімат». Кліматичні пояси та області. Кліматична карта Залежність клімату від широти місцевості, морських течій, близькості до морів, рельєфу, антропогенного впливу. Погода, добові та сезонні коливання її метеорологічних елементів. Спостереження за погодою та її прогнозування. Вплив клімату та погоди на господарську діяльність.

1.5 Гідросфера

Поняття «гідросфера» та її основні частини. Світовий океан та його частини: океани, моря, затоки, протоки. Суходіл в океані. Властивості вод Світового океану та причини її неоднорідності. Водні маси. Рух води в Світовому океані. Морські течії. Води суходолу. Річка та її частини. Елементи річкової долини. Річкові басейни. Живлення та режим річок. Озера, їх походження. Болота. Льодовики, багаторічна мерзлота. Підземні води. Джерела. Штучні водойми. Використання Світового океану та вод суходолу в господарській діяльності людини.

1.6 Біосфера

Поняття «біосфера», її складові та межі. Ґрунти, їхні властивості та відмінності. Рослинність суходолу і океану. Тваринний світ суходолу і океану. Вплив біосфери на інші оболонки. Вплив людини на біосферу. Охорона біосфери.

1.7 Географічна оболонка. Загальні закономірності природи Землі

Поняття «географічна оболонка». Загальні закономірності географічної оболонки: цілісність, кругообіг речовин та енергії, ритмічність, комплексність. Зональні та азонаньні природні комплекси. Зміна природних комплексів під впливом господарської діяльності людини.

II. ГЕОГРАФІЯ МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ

2.1. Предмет вивчення географії материків і океанів. Значення та завдання курсу «Географія материків і океанів». Поняття «материк» і «частина світу». Основні географічні закономірності розвитку природи Землі: закономірності формування рельєфу, клімату, географічних поясів та природних зон. Формування зональних та азонаньних природних комплексів на материках.

2.2 Океани: Тихий океан, Атлантичний океан, Індійський океан. Північний Льодовитий океан. План характеристики природного комплексу океану. Особливості фізико-географічного положення океанів. Історичні відомості про освоєння та дослідження різних часин Світового океану. Геологічна будова та рельєф дна океанів. Характерні риси клімату. Властивості водних мас та океанічні течії. Своєрідність органічного світу океанів. Природні ресурси океанів та їх використання. Проблема забруднення океанічних вод ;

2.3. Материка:

Африка. План географічної характеристики материка. Особливості фізико-географічного положення. Основні елементи берегової лінії. Дослідження та освоєння. Геологічна будова. Основні форми рельєфу материка. Корисні копалини та закономірності їх розміщення на материку. Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу: головні річкові системи: озера, басейни підземних вод, їх гідрологічні особливості. Природні зони та закономірності їх розміщення. Особливості ґрунтового, рослинного покриву та тваринного світу. Найбільші національні парки. Населення.

Австралія. Своєрідність географічного положення материка. Історія відкриття і дослідження. Форми рельєфу та корисні копалини Австралії. Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси та типи клімату Австралії. Води суходолу. Природні зони. Своєрідність і унікальність органічного світу материка. Населення, його склад та розміщення.

Південна Америка. Особливості фізико-географічного положення. Дослідження і освоєння материка. Геологічна будова. Основні форми рельєфу. Закономірності поширення родовищ корисних копалин. Своєрідність клімату материка. Кліматичні пояси і області. Вплив клімату на формування і розподіл вод суходолу. Найбільші річки та озера. Природні зони. Ґрунти, рослинний покрив та тваринний світ. Висотна поясність в Андах. Зміна природних комплексів людиною. Походження та формування сучасного населення, його расовий склад та розміщення.

Антарктида. Своєрідність географічного положення материка. Відкриття Антарктиди та сучасні наукові дослідження материка. Міжнародне співробітництво у дослідженні природних умов і природних ресурсів. Українська дослідна станція «Академік Вернадський». Географічна будова та рельєф і'юверхні. Кліматичні умови. Рослинний і тваринний світ. Природні ресурси та їх охорона.

Північна Америка. Фізико-географічне положення материка. Історія відкриття та освоєння Північної Америки. Геологічна будова та основні форми рельєфу материка. Роль давнього зледеніння у формуванні сучасного рельєфу. Корисні копалини, закономірності їх поширення. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу. Основні річкові системи. Найбільші озера, їх походження. Особливості розміщення природних зон. Ґрунти, рослинний покрив і тваринний світ. Висотна поясність Кордильєр. Природоохоронні території. Найвідоміші національні парки. Особливості заселення Північної Америки. Населення, його расовий і етнічний склад.

Євразія. Фізико-географічне положення материка. Особливості берегової лінії Євразії. Історія відкриття і дослідження окремих територій материка. Геологічна будова. Давні материкові зледеніння. Сейсмічно активні області. Основні форми рельєфу материка. Найбільші рівнини і гори. Корисні копалини, закономірності їх походження. Особливості

формування клімату, кліматичні пояси і типи клімату. Внутрішні води. Найбільші річки та озера. Багаторічна мерзлота. Сучасне зледеніння. Природні зони. Особливості їх розміщення на території материка. Ґрунти, рослинний покрив і тваринний світ природних зон. Висотна поясність у горах материка. Зміна природи людиною. Населення. Расовий та етнічний склад. Розміщення населення на материку.

4. Земля - наш спільний дім.

Взаємодія людини і природи. Природні ресурси материків і океанів, їх класифікація. Зміна взаємозв'язків між компонентами природи під впливом господарської діяльності людини. Порушення рівноваги в природних комплексах материків та океанів. Проблема забруднення навколишнього середовища. Види забруднення, основні джерела їх надходження. Природоохоронні території. Міжнародні організації з охорони природи.

III. ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

3.1 Україна та її географічні дослідження.

3.1.1 Географічне положення, формування території України. Загальні відомості про Україну.

Формування території, сучасні розміри, адміністративно-територіальний поділ. Географічне положення, кордони, розташування території України стосовно годинних поясів. Місце України на політичній та економічній карті світу. Господарська оцінка економіко- географічного положення

3.2.1 Рельєф, тектонічна, геологічна будова, мінеральні ресурси

Основні риси рельєфу: низовини, височини, гори. Тектонічні структури, їх будова та рухи. Особливості геологічної будови території України. Геоморфологічна будова. Чинники виникнення несприятливих геологічних і геоморфологічних процесів та шляхи запобігання їм. Мінерально-сировинні ресурси та їх класифікація. Закономірності поширення, характеристика та господарська оцінка паливних, рудних і нерудних корисних копалин.

3.2.2 Кліматичні умови та ресурси

Основні кліматотвірні чинники. Загальні риси клімату. Типи повітряних мас. Розподіл температури повітря і опадів на території України. Основні кліматичні показники. Сезонні особливості клімату. Причини виникнення і наслідки дії небезпечних метеорологічних явищ на території країни, їх поширення. Кліматичні ресурси. Метеоспостереження, прогнози погоди.

3.2.3 Внутрішні води та водні ресурси

Загальні гідрологічні особливості території України. Поверхневі води, особливості їх формування і розподілу. Основні річкові басейни. Канали. Болота, їх типи і поширення. Озера і водосховища. Підземні води. Несприятливі гідрологічні явища і заходи запобігання їм. Водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання і охорони.

3.2.4 Ґрунти, рослинний покрив, тваринний світ

Ґрунтовий покрив. Умови ґрунтоутворення, властивості, основні генетичні типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Карта ґрунтів України. Господарське використання ґрунтів. Земельні ресурси України. Охорона земельних ресурсів. Різноманітність видового складу рослинності, закономірності поширення рослинності. Рослинні комплекси лісів, степів, луків. Рослинні ресурси, їх охорона і відтворення. Зелена книга України. Різноманітність видового складу тварин. Фауністичний склад лісів, степів, луків, боліт, водойм, Українських Карпат і Кримських гір. Тваринні ресурси, заходи з їх охорони і відтворення. Червона книга України.

3.3 Природні комплекси України

3.3.1 Природно-територіальні комплекси

Умови розвитку й характерні риси природних комплексів. Взаємодія чинників і компонентів ПТК. Ландшафти та їх класифікація. Фізико-географічне районування України, його наукове і практичне значення.

3.3.2 Природні комплекси рівнин

Мішані та широколистяні ліси. Лісостеп. Степ. Господарська характеристика природних зон, проблеми використання природних ресурсів й охорони природи.

3.3.3 Гірські природні комплекси

Українські Карпати. Кримські гори. Природногосподарська характеристика гірських областей, проблеми використання ресурсів й охорони природи.

3.3.4 Природні комплекси морів

Чорне та Азовське моря. Природногосподарська характеристика морів, проблеми використання ресурсів та охорони природи.

3.4 Використання природних умов і ресурсів та їх охорона

3.4.1 Геоекологічна ситуація

Геоекологічна ситуація. Основні забруднювачі навколишнього середовища. Вплив геоекологічної ситуації на населення.

3.4.2 Використання й охорона природних умов і ресурсів

Природоохоронні заходи. Законодавчі акти про природно-заповідний фонд. Категорії природно-заповідного фонду. Природоохоронні комплекси. Національна екологічна мережа. Моніторинг навколишнього середовища.

IV. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ

4.1. Вступ

4.1.1 Економічна та соціальна географія як наука.

Предмет економічної та соціальної географії. Економічна та соціальна географія в системі географічних наук. Зв'язок економічної та соціальної географії з іншими науками. Методи економіко-географічних досліджень.

4.2. Населення

4.2.1 Кількість, розміщення, статева і вікова структури населення

Поняття “природний рух населення”. Відтворення населення. Демографічні процеси і демографічна політика. Механічний рух (міграції) населення. Поняття “еміграція”, “імміграція”, “міграція”, “сальдо міграції”. Внутрішні і зовнішні міграції. Міграційні процеси і міграційна політика держав. Статеві-віковий склад населення, його наслідки.

4.2.2 Система розселення населення

Міське і сільське населення. Типи населених пунктів. Урбанізація. Субурбанізація. Міські агломерації. Типи міст за розмірами та за функціями. Типи сільських поселень, особливості їх розміщення.

4.2.3 Трудові ресурси та зайнятість населення

Поняття “трудові ресурси”, “економічно активне населення”, “зайнятість населення”, “безробіття”.

4.2.4 Взаємодія суспільства і природи

Географічне середовище як сфера взаємодії суспільства і природи. Ресурсозабезпеченість. Природокористування: раціональне і нераціональне.

4.3. Господарство

4.3.1 Загальна характеристика господарства

Поняття про господарство і національний господарський комплекс. Міжнародний географічний поділ праці (МГПП). Поняття “НТР” та її основні риси. Галузева структура господарства. Поняття “галузь” і “міжгалузовий комплекс”. Форми суспільної організації виробництва. Інфраструктура, її види. Поняття про територіальну структуру господарства. Значення зовнішніх економічних зв'язків у господарстві країни.

4.3.2 Економічний потенціал

Показники соціально-економічного розвитку. Валовий національний продукт, національний доход. Показники якості життя.

4.3.3 Промисловість

Промисловість як сфера матеріального виробництва. Галузева структура паливної промисловості. Сировинна база. Вугільна промисловість. Нафтова промисловість. Нафтопереробна промисловість. Газова промисловість. Електроенергетика якскладова ПЕК. Основні типи електростанцій. Енергосистема Альтернативні способи одержання енергії. Чорна металургія. Сировинна база. Чинники розміщення. Кольорова металургія. Склад і сировинна база. Чинники розміщення підприємств галузі. Роль машинобудування у

господарстві держави. Структура галузі. Міжгалузеві та внутрішньогалузеві зв'язки. Чинники розміщення: наукоємні, трудомісткі і металомісткі галузі. Хімічна промисловість, її галузева структура. Природно-сировинна база хімічної промисловості і використання відходів. Структура та значення лісової та деревообробної промисловості, особливості її розміщення. Целюлозно-паперове і лісохімічне виробництво. Галузева структура промисловості будівельних матеріалів. Чинники розвитку і розміщення. Сировинна база. Галузева структура легкої промисловості. Чинники її розміщення. Галузевий склад харчової промисловості. Чинники розміщення галузей.

4.3.4 Сільське господарство

Значення сільського господарства в економіці держави. Галузева структура сільського господарства. Зв'язок сільського господарства з іншими галузями. Природно-географічні фактори розвитку сільського господарства. Сільськогосподарські угіддя, їх структура. Меліорація земель. Галузева структура і виробничі особливості рослинництва. Тваринництво, його структура. Кормова база тваринництва.

4.3.5 Транспорт

Роль транспорту в розвитку господарства країни. Види транспорту. Залізничний транспорт. Автомобільний транспорт. Водний транспорт. Повітряний транспорт. Трубопровідний транспорт.

4.3.6 Соціальна сфера

Галузі соціальної сфери. Сфера послуг. Галузі виробництво товарів народного споживання їх значення.

V. ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

5.1 Населення України

5.1.1 Кількість, розміщення, статеві і вікова структури населення

Заселення території України. Кількість, розміщення, статеві і вікова структури населення. Територіальні чинники розміщення та густоти населення. Природні й економічні умови, які впливають на основні показники розміщення населення. Природний рух населення. Демографічна ситуація. Міграція населення, її види та причини. Українська діаспора та причини її виникнення

5.1.2 Національний та етнічний склад населення

Національний склад населення. Етнографічні групи. Регіональні відмінності духовної культури населення (мова, релігії, звичаї).

5.1.3 Система розселення населення

Система розселення. Урбанізація та регіональні відмінності в її рівнях. Типи міських поселень. Функції міст і міські агломерації. Сільське розселення та його територіальні відмінності, соціальні проблеми.

5.1.4 Трудові ресурси, зайнятість населення

Трудові ресурси. Зайнятість населення у сфері матеріального виробництва та невиробничій сфері. Проблеми зайнятості та її географічні аспекти.

5.2 Господарство України

5.2.1 Загальна характеристика господарства, економічний потенціал

Основні риси структури господарства. Сучасні проблеми розвитку та територіальної організації господарства. Розвиток ринкової інфраструктури в Україні.

5.2.2 Промисловість

Загальна характеристика розвитку та розміщення промисловості. Галузева структура, спеціалізація. Сучасні проблеми і перспективи розвитку та розміщення промисловості.

Паливна промисловість. Структура, місце і роль у господарстві. Вугільна промисловість.

Райони видобутку бурого і камяного вугілля. Проблеми і перспективи розвитку. Нафтова і газова промисловість. Основні райони нафто- і газовидобутку. Центри нафтопереробного виробництва. Торф'яна, горючесланцева промисловість. Електроенергетика, її структура, розвиток і розміщення основних типів електростанцій, ліній електропередач. Екологічні проблеми розвитку паливної промисловості та

електроенергетики. Енергозбереження, альтернативні джерела енергії. Металургійна промисловість. Структура, місце і роль у господарстві. Чинники розвитку та розміщення. Сировинна база. Географія чорної металургії. Кольорова металургія. Основні галузі та їх розміщення. Проблеми й перспективи розвитку металургійної промисловості. Машинобудівна та металообробна промисловість. Значення, місце і роль у господарстві. Структура галузі і принципи розміщення окремих виробництв: важкого, сільськогосподарського, транспортного, електротехнічного та ін. Територіальна організація машинобудування. Проблеми і перспективи розвитку. Хімічна промисловість. Значення, місце і роль галузі. Сировинна база.

Галузева структура хімічної промисловості. Географія окремих виробництв хімічної промисловості. Проблеми і перспективи розвитку. Лісова промисловість. Структура і значення. Лісове господарство (лісозаготівля). Основні райони заготівлі лісу, проблеми відтворення і раціонального використання лісових ресурсів. Деревообробна промисловість. Целюлозно-паперове та лісохімічне виробництво. Географія виробництв лісової промисловості, проблеми і перспективи розвитку. Промисловість будівельних матеріалів. Структура і значення. Чинники розвитку і розміщення. Сировинна база. Географія цементного виробництва. Легка промисловість. Художні промисли. Структура, принципи розміщення. Географія текстильної (бавовняної, вовняної, лляної і шовкової), швейної та трикотажної, шкіряно-взуттєвої промисловості. Основні центри художніх промислів. Харчова промисловість. Галузева структура, особливості спеціалізації, принципи розміщення і географія. Проблеми і перспективи розвитку.

5.2.3 Сільське господарство

Роль, місце і значення сільського господарства. Земельний фонд. Меліорація земель. Рослинництво. Зернові культури. Вирощування технічних культур, картоплі й овочів. Садівництво, ягідництво і виноградарство. Тваринництво. Рибне господарство.

5.2.4 Соціальна сфера

Галузева структура, значення. Сфера послуг. Структура галузі. Рекреаційно-туристське господарство. Проблеми і перспективи розвитку галузі.

5.2.5 Транспорт і зовнішньоекономічні зв'язки України

Основні види транспорту, їх характеристика. Особливості розміщення. Географія перевезень. Залізнична мережа України. Автомобільний транспорт, найважливіші автомагістралі. Трубопровідний транспорт, транзитні шляхи транспортування нафти і газу. Водний транспорт, морські і річкові порти. Повітряний транспорт. Зовнішньоекономічні зв'язки України.

5.3 Економіко-географічні райони України

5.3.1 Характеристика економічних районів.

Економіко-географічна характеристика (за типовим планом: економіко-географічне положення та його господарська оцінка; природні умови і ресурси; населення і трудові ресурси; особливості галузевої та регіональної структури господарства; промисловість та її структура; характеристика основних галузей сільського господарства; транспорт, основні його види та географія; зовнішньоекономічні зв'язки; регіональні відмінності). Географічний поділ праці й економічне районування. Донецький, Придніпровський, Північно-Східний, Столичний, Центральний, Причорноморський, Подільський, Північно-Західний, Карпатський райони (коротка економіко-географічна характеристика).

VI. ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ СВІТУ

6.1. Загальна економіко-географічна характеристика світу

6.1.1 Сучасна політична карта світу

Етапи формування політичної карти світу. Типологія країн. Показники, що визначають рівень економічного розвитку країн. Форми правління й адміністративно-територіальний устрій країн. Сучасна політична карта Європи, Азії, Африки, Америки, Австралії й Океанії. Міжнародні організації.

6.1.2 Населення

Кількість населення світу та його динаміка. Етнічний (національний) склад населення. Найчисленніші народи і мовні сім'ї. Релігії народів світу. Нерівномірність розміщення населення на Землі. Міське населення. Агломерації, мегалополіси. Процеси урбанізації Сільське населення світу. Міграційні процеси. Трудові ресурси та зайнятість населення в різних сферах господарства країн та регіонів світу.

6.1.3 Географія світових природних ресурсів

Природні ресурси світу: мінеральні, водні, земельні, лісові, рекреаційні, Світового океану. Ресурсозабезпеченість і ресурсозбереження.

6.1.4. Світове господарство

Географія промисловості світу. Світова паливно-енергетична система. Географія вугільної, нафтової і газової промисловості. Електроенергетика світу. Чорна і кольорова металургія світу, основні райони розміщення металургійного виробництва. Машинобудування світу: географія основних галузей. Основні райони розміщення: хімічної, лісової і деревообробної, легкої, харчової промисловості. Географія сільського господарства. Особливості розвитку і розміщення галузей рослинництва і тваринництва. Географія транспорту. Розвиток та розміщення найважливіших видів транспорту: залізничного, автомобільного, водного, повітряного. Міжнародні економічні зв'язки. Основні форми економічного співробітництва. Міжнародний туризм та його різновиди.

6.1.5. Глобальні проблеми людства

Виникнення і суть глобальних проблем людства. Найважливіші проблеми сучасності: демографічна, екологічна, енергетична, продовольча, бідності, війни і миру, освоєння ресурсів Світового океану та шляхи їх розв'язання.

6.2. Регіони та країни світу

6.2.1. Економіко-географічна характеристика регіонів та країн світу

Економіко-географічна характеристика регіонів та окремих держав (за типовим планом: економіко-географічне положення та його господарська оцінка; природні умови і ресурси; населення і трудові ресурси; особливості галузевої та регіональної структури господарства; промисловість та її структура; характеристика основних галузей сільського господарства; транспорт, основні його види та географія; зовнішньоекономічні зв'язки; регіональні відмінності) Загальна характеристика країн Європи. Німеччина. Велика Британія. Франція. Італія. Польща. Білорусь. Росія. Загальна характеристика країн Азії. Японія. Китай. Індія. Країни Америки. США, Канада. Загальна характеристика країн Латинської Америки. Загальна характеристика країн Африки. Загальна характеристика Австралії та країн Океанії .

КРИТЕРІЇ оцінювання навчальних досягнень з географії

Пороговий бал «склав/не склав» для вступного випробування з географії становить – **28 тестових балів**.

Загальна кількість завдань сертифікаційної роботи – **58**.

На виконання сертифікаційної роботи відведено **150 хвилин**.

За тестування з географії можна максимальна можна отримати – **92 бали**.

В основу визначення рейтингу кожного абітурієнта будуть покладені його результати, обраховані на основі загальної суми тестових балів.

Для кожної форми завдань тесту встановлюється відповідна система оцінювання:

- 1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді: 0 – 1 тестовий бал.
- 2. Завдання на встановлення відповідності: 0 – 1 – 2 – 3 – 4 тестових бали. Один бал за одну правильно встановлену відповідність, два бали за дві і т.д..
- 3. Завдання з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих варіантів відповіді (з короткою відповіддю множинного вибору): 0, 1, 2, 3 тестових бали.
- 4. Завдання відкритої форми з короткою відповіддю: 0 або 2 тестових бали.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати правильно розв'язавши всі завдання тесту з географії – 92 по непереведеній шкалі тестових балів, і 200 по рейтинговій шкалі (від 100 до 200 балів).

До інформаційної картки, яку абітурієнти надаватимуть до приймальних комісій ВНЗ, буде внесено результати вступного випробування за рейтинговою шкалою від 100 до 200 балів, а також кількість тестових балів, отриманих з кожного предмета.

Таблиця переведення тестових балів у 200 бальну шкалу з вступного випробування з географії

ТАБЛИЦЯ відповідності тестових балів, отриманих учасниками зовнішнього незалежного оцінювання 2015 року за виконання завдань сертифікаційної роботи з географії, рейтинговій оцінці (за шкалою 100–200 балів)*							
Тестовий бал	Бал 100-200	Тестовий бал	Бал 100-200	Тестовий бал	Бал 100-200	Тестовий бал	Бал 100-200
0	не склав	24	не склав	48	157.5	72	186.0
1	не склав	25	не склав	49	159.0	73	187.0
2	не склав	26	не склав	50	160.5	74	188.0
3	не склав	27	не склав	51	162.0	75	189.0
4	не склав	28	100.0	52	163.5	76	190.0
5	не склав	29	104.0	53	165.0	77	191.0
6	не склав	30	108.0	54	166.5	78	192.0
7	не склав	31	112.0	55	168.0	79	193.0
8	не склав	32	115.5	56	169.5	80	194.0
9	не склав	33	119.0	57	171.0	81	195.0
10	не склав	34	122.5	58	172.0	82	196.0
11	не склав	35	126.0	59	173.0	83	197.0
12	не склав	36	129.0	60	174.0	84	197.5
13	не склав	37	132.0	61	175.0	85	198.0
14	не склав	38	135.0	62	176.0	86	198.5
15	не склав	39	138.0	63	177.0	87	199.0
16	не склав	40	140.5	64	178.0	88	199.5
17	не склав	41	143.0	65	179.0	89	200.0
18	не склав	42	145.5	66	180.0	90	200.0
19	не склав	43	148.0	67	181.0	91	200.0
20	не склав	44	150.0	68	182.0	92	200.0
21	не склав	45	152.0	69	183.0		
22	не склав	46	154.0	70	184.0		
23	не склав	47	156.0	71	185.0		

* Результати, визначені за рейтинговою шкалою, подаватимуться до приймальних комісій вищих навчальних закладів

Таблиця переведення балів вступного випробування з географії

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Алаев Э.Б. Социально-экономическая география: Понятийно-терминологический словарь. – М., 1983. – 350 с.
2. Геттнер А. География. Ее история, сущность и методы. Л.-М., 1930, - 416 с.
3. Гільберг Т.Г., Паламарчук Л.Б. Географія 6 клас. Підручник. Київ, «Грамота», 2014 .- 240 с.
4. Гладкевич Г.И. Введение в экономическую и социальную географию. М. – Смоленск, 1997. – 112 с.
5. Голд Дж. Психология и география: Основы поведенческой географии. Пер. с англ. – М., 1990. – 304 с.
6. Голиков А.П., Черванев И.Г. Математические методы в географии. – Х., 1996.
7. Голиков А.П., Олійник Я. Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної та соціальної географії. – К., 1997. – 320 с.
8. Голубчик М.М., Евдокимов С.П., Максимов Г.Н. История географии. –Смоленск, 1998. – 224 с.
9. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р. Географія 7 клас. Підручник. Київ, «Грамота». 2015.- 272 с.
10. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р. Географія 10 клас. Підручник. Харків, «Оберіг», 2010.- 310 с.
11. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціальні та галузеві соціологічні теорії. – К., 1999. – 343 с.
12. Мересте У.И., Ныммик С.Я. Современная география: вопросы теории. – М., 1984. – 296 с.
13. Немец Л.Н. Устойчивое развитие: социально-географические аспекты (на примере Украины). – Х., 2003. – 383 с.
14. Немець Л.М. Основи соціальної географії: Навчально-методичний посібник для студентів-географів. – Х.: Хну імені В.Н. Каразіна, 2007. – 114 с.
15. Немець Л. М., Заволока Ю.Ю., Сегіда К.Ю. Основи соціальної географії: навчально-методичний комплекс для студентів-географів. – Харків, 212, 98 с.
16. Олійник Я. Б., Степаненко А.В. Вступ до соціальної географії: Навч. посіб. – К., 2000 – 204 с.
17. Паламарчук Л. Б., Гільберг Т. Г., Довгань А. І. Географія 11 клас. Підручник. Київ, «Генеза», 2011. – 308 с.
18. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії. – К., 1998. – 416 с.
19. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії. – К., 1994. – 156 с.
20. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії. – К., 1996.
21. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Фізична географія України 8 клас. Підручник. Київ, «Генеза», 2008 .- 288 с.
22. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Географія 9 клас. Підручник. Київ, «Генеза», 2009.- 288 с.
23. Саушкин Ю.Г. Аспекты советской социальной географии //Вопросы географии. – 1980, Сб. 115.
24. Соціологія: терміни, поняття, персоналії. Навчальний словник-довідник. Укладачі: В.М. Піча, Ю.В. Піча, н.М. Хома та ін. – К., 2002. – 480 с.
25. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: Навч. посібник. – Одеса, 2001. – 560 с.
26. Україна у цифрах у 2000 (2001, 2002, 2003 рр.). Статистичний довідник //Держкомстат України. За ред. О.Г. Осауленка. – К., 2000 (2001, 2002, 2003).
27. Шаблій О.І. Математичні методи в соціально-економічній географії: Навч. видання. – Львів, 1994. – 304 с.
28. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. – Львів, 2003. – 444 с.
29. Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Львів,

2001. – 744 с.

30. Шевчук Л.Т. Соціальна географія: навчальний посібник / Шевчук Л.Т. - К.: Знання, 2007. - 349 с.

Допоміжна

1. Арманд А.Д. Самоорганизация и саморегулирование географических систем. – М., 1988. – 264 с.
2. Бабурин В.Л., Мазуров Ю.Л. Географические основы управления: Курс лекций по экономической и политической географии. Учеб. пособие. – М., 2000.
3. Багров Н.В. Региональная геополитика устойчивого развития. – К., 2002. – 256 с.
4. Гродзинський М.Д. Стійкість геосистем до антропогенних навантажень. – К., 1995. – 233 с.
5. Гумилев Л.Н. Ритмы Евразии: эпохи и цивилизации. – М., 1993.
6. Гумилев Л.Н. Етногенез и биосфера Земли. – Л., 1990.
7. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демографічні аспекти. – Чернівці, 2003. – 392 с.
8. Джеймс П., Мартин Дж. Все возможные миры. История географических идей. – М., 1988. – 672 с.
9. Джонстон Р.Дж. География и географы: Очерк разв. Англо-амер. соц. географии после 1945 г.: Пер. с англ. /Под ред. Э.Б. Алаева. – М., 1987. – 368 с.
10. Дзенис З. Е. Методология и методика социально – экономгеографических исследований. – Рига, 1980. – 262 с.
11. Добров Г.М. Наука о науке. /Отв. ред. Н.В. Новиков. – К., 1989. – 304 с.
12. Заставний Ф.Д. Українські етнічні землі. – Львів, 1993.
13. Капица С.П. Общая теория роста человечества. – М., 1999.
14. Максаковский В.П. Географическая культура. – М., 1998.
15. Малашенков В.Ю. История географических идей в свете теории парадигм. /Изв. РГО. – 1993, Т. 125, Вып. 5, с. 48-56.
16. Новое мышление в географии. Сб науч. трудов /Под общ. ред. В.М. Котлякова. – М., 1991. – 277с.
17. Перцик Е.Н. География городов (геоурбанистика). – М., 1991. – 319 с.
18. Печчеи А. Человеческие качества: Пер. с англ. – М., 1985.
19. Рудницький С. Нинішня географія. – Львів, 1905.
20. Саушкин Ю.Г. Географическая наука в прошлом, настоящем и будущем. – М., 1980. – 262 с.
22. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком. – К., 2000. – 223 с.
23. Хаггет П. География: синтез современных знаний. – М., 1986.
24. Хакен Г. Информация и самоорганизация. М., 1991.
25. Хакен Г. Синергетика: иерархии неустойчивостей в самоорганизующихся системах и устройствах: Пер. с англ. – М., 1985. – 423 с.
26. Харвей Д. Научное объяснение в географии. – М., 1974. – 504 с.
27. Шупер В.А. Влияние синергетики на географическое мировоззрение //Изв. АН, сер. географическая. – 2001, № 2, с. 115-121.
28. Щокін Г.В. Концепція соціального розвитку: висновки для України: Наукове видання. – К., 2002. – 72 с.

Порядок проведення вступного випробування

Програму вступного випробування з географії розроблено на основі чинної програми з географії для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (основна школа) та програми з географії рівня стандарту, академічного рівня для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів (старша школа), на основі Програми зовнішнього незалежного оцінювання з географії для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти (затверджено Міністерством освіти і науки України, наказ від 01.10.2014 р. № 1121).

Обсяг знань географічної номенклатури, термінів і понять визначається в межах діючої програми чинних підручників. Мета вступного випробування з географії – оцінити ступінь підготовленості абітурієнтів до навчання у вищих навчальних закладах.

Завдання вступного випробування з географії:

- визначити рівень набутих знань і умінь;
- оцінити сформованість комплексного, просторового, соціально орієнтованого уявлення про Землю на основі краєзнавчого, регіонального та планетарного підходів;
- перевірити здатність застосовувати географічні знання та набуті уміння для аналізу природних, суспільних і господарських процесів, подій, явищ;
- встановити ступінь сформованості географічних компетенцій, географічної культури.

Програма вступного випробування включає всі розділи програмних курсів з географії відповідно стандартного та академічного рівнів. Окремі теми розділу «Загальна географія», а саме «Географічні дослідження» включає розширене питання дослідження території України. Тема «Способи зображення Землі» доповнена картографічними знаннями і уміннями за темами 8 класу.

Тема «Атмосфера і клімат» включає питання, які за змістом є логічним продовження вивчення її в географічних курсах «Географії материків і океанів» та «Фізичної географії України». Питання екологічних проблем окремих материків слід розглядати в темі «Глобальні проблеми людства» в складі переліку екологічних проблем. Особливої уваги в програмі заслуговує розділ «Загальні положення економічної та соціальної географії» в який винесено всі програмові терміни, поняття економічної і соціальної географії. В наступних розділах «Економічна і соціальна географія України» та «Соціальна і економічна географія світу» головна увага акцентована на просторовому характері розміщення економічних і соціальних явищ та причин і наслідків їх формування і розвитку.

По завданнях, що пов'язані з програмовими вимогами до знань номенклатури по всіх розділах географії та у випадках детальнішої конкретизації з окремих питань необхідно звертатись до шкільних програм та діючих підручників.

З огляду на запровадження обов'язкового зовнішнього незалежного оцінювання, тестова база СНУ ім. В.Даля з дисципліни "Географія" передбачає змістовну дотриманість і принципову відповідність форм тестових завдань загальним вимогам незалежного тестування.

Загальна кількість завдань тесту – **58**

На виконання тесту відведено **150** хвилин

Характеристика та розподіл тестових питань. Тест з географії складається з таких форм тестових завдань:

- 1. *Завдання з вибором однієї правильної відповіді.* До кожного завдання пропонується 4 або 5 варіантів відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним правильно, якщо абітурієнт вибере правильний варіант відповіді. Завдання вважається виконаним неправильно, якщо: а) позначено неправильну відповідь; б) позначено два або більше варіантів відповіді, навіть якщо серед них є правильний; в) відповідь не позначено взагалі.
- 2. *Завдання на встановлення відповідності.* Завдання складається з інструкції та поданої у двох колонках інформації, яку позначено цифрами (ліворуч) та буквами

(праворуч). У завданнях пропонується співвіднести матеріал двох колонок, позначених цифрами та буквами. Завдання вважається виконаним, якщо учасник вибрав та позначив правильну букву (від А до Д) навпроти кожної цифри (від 1 до 4) у формі відповідей.

- 3. *Завдання з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих варіантів відповіді (з короткою відповіддю множинного вибору).* Результатом виконання завдання є три варіанти відповідей, порядок позначення яких значення не має. Завдання оцінюється 0, 1, 2 або 3 тестовими балами: 1 бал за кожну правильно вказану відповідь (цифру) із трьох можливих; 0 балів, якщо не вказано жодної правильної відповіді (цифри), або відповіді на завдання не надано.
- 4. *Завдання відкритої форми з короткою відповіддю.* Завдання вважається виконаним, якщо записана правильна відповідь.

За умов використання комп'ютерних технологій передбачена можливість значної кількості запропонованих варіантів вступних тестових завдань індивідуальних варіантів.

Позитивним фактором є оперативність обробки інформації та її доведення до абітурієнтів.

Правила проведення співбесіди з абітурієнтами з дисципліни “Географія”

Програму співбесіди із зазначеними категоріями осіб затверджує голова приймальної комісії.

Особи, які за результатами співбесіди не рекомендовані до зарахування на навчання і які подали сертифікати зовнішнього незалежного оцінювання з конкурсних предметів з результатами, не нижчими передбачених Правилами прийому, мають право брати участь у конкурсі на загальних засадах.

Зміст питань співбесіди визначається на основі Програми зовнішнього незалежного оцінювання з географії для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти (затверджено Міністерством освіти і науки України, наказ від 01.10.2014 р. № 1121).

Для проведення співбесіди встановлюється норма часу для кожного абітурієнта – не більше 30хв. Абітурієнт відповідає на питання співбесіди з попередньою підготовкою.

Під час співбесіди члени відповідної комісії відмічають правильність відповідей в аркуші співбесіди (аркуші усної відповіді), який по закінченню співбесіди підписується вступником та членами відповідної комісії.

Бланки аркушів співбесіди зі штампом Приймальної комісії зберігаються у відповідального секретаря Приймальної комісії Університету, який видає їх голові відповідної комісії в необхідній кількості безпосередньо перед початком проведення співбесіди.

Результати співбесіди зі вступниками на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр оцінюються як: «рекомендувати до зарахування» або «не рекомендувати до зарахування».